

Örömhír az angol nyelv barátainak!

Magyarországon is beszerezhető a világhírű

THE ENGLISH ILLUSTRATED DICTIONARY

Az Oxford University Press (AWARD PUBLICATIONS LONDON) bővített kiadásban megjelentetett szótárának szócikkei lépést tartanak a világban végbemenő változásokkal, a tudományos és technikai fejlődéssel. A hagyományos értelmező szótár valamennyi erényét egyesíti az enciklopédia információs anyagával. A bőséges szóanyag mellett a híres emberekkel, írókkal, művészekkel, jelentős helyszínekkel és eseményekkel kapcsolatos legfontosabb információkat is közli. Az illusztrációk szemléletesen, önmagukban is magyarázó módon utalnak a tárgy mibenlétére ott, ahol ez többet nyújthat a leírásnál. A függelék a római császároktól kezdve a pápákon át az angol királyokon és minisztereken folytatva közli az Egyesült Királyság közigazgatási egységeit, az újonnan bevezetett decimális mértérendszer és sok más közhasznú tudnivalót.

998 oldal — 16 × 24 cm

Ára kötve: 670,— FT

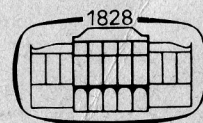
*Megvásárolható, ill. postai szállításra megrendelhető
a MAGISZTER AKADÉMIAI KÖNYVESBOLTBAN
(Budapest, V., Városház u. 1. — 1052)*

Utánvétellel, a portóköltség felszámításával szállítunk!

TUDOMÁNYOS MAGAZIN

1988
1-2
21. évfolyam

az Akadémiai Kiadó műhelyéből



Előszó egy nagyszabású vállalkozáshoz

Beszélgetés a MAGYAR NÉPRAJZ köteteiről

Paládi-Kovács Attilával és Vargyas Lajossal

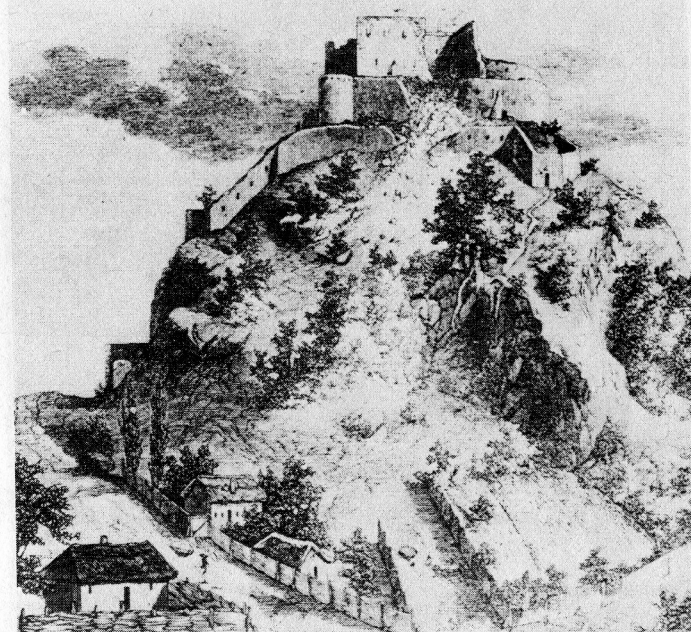
Előzmények és indokok

Több mint fél évszázada, 1933 és 1937 között jelent meg „A magyarság néprajza” című kézikönyv négy vaskos kötete. A felszabadulásig három kiadást ért meg, jelezve a folyamatos olvasói igényeket. 1945 után a magyar társadalom mélyreható változásai történelmi távlatba helyezték a Bátky—Györffy—Viski—Kodály és mások szerzői közreműködésével készült köteteket, bár egyes tanulmányai — különösen a Györffy István és Kodály Zoltán által írtak — semmit sem veszítettek idő-szerűségükből.

Beszélgetőpartnereim, amikor örömmel jelzik, hogy az Akadémiai Kiadó gondozásában, a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportjának irányításával megindul a „Magyar néprajz” nyolc kötetes vállalkozása, és ennek „A magyar népköltészet” című kötete jelenik meg elsőként, szólnak az előzményekről is. Paládi-Kovács Attila, a szerkesztő bizottság vezetője, valamint Vargyas Lajos, a Folklór I.-kötet főszerkesztője válaszol kérdéseimre.

— Csupán az indokolja a vállalkozást, hogy a korábbi kiadvány már régen hozzáférhetetlen?

— A könyvkereskedelmi hiánynál nyomósabb indok, hogy az ötven éve megjelent „A magyarság néprajza” tulajdonképpen megjelenésekor sem volt korszerű; az elmúlt fél század pedig teljesen elavulttá tette. Annak ellenére, hogy számos eredménye időállónak bizonyult, ismeretanyaga azóta jelentős mértékben kibővült. Különösen áll ez a négy kötet folklórrészére, amelyből egyedül a Kodály-cikk érvényes ma is. Minthogy pedig az utóbbi



Dēva vára

időszakban a társtudományok közül már megjelentek, illetve folyamatosan jelennek meg a magyar irodalomtörténet, a magyarországi művészettörténet, Magyarország történetének, a magyarországi zenetörténetnek a kötetei, mindenképpen időszerűvé vált, hogy a magyar néprajztudomány szintézise is a szakemberek és az érdeklődő olvasóközönség rendelkezésére álljon.



Regősök Komáromból

Magyar néprajz — nyolc kötetben

— Említették a korábbi kiadvány négy kötetét. Hány kötetben jelenik meg a „Magyar néprajz” című kiadvány?

— Nyolc kötetben, de nem duplán számolva. Ne higgye, hogy valamiféle gigantomániás versenyszellem hajt bennünket! Az elmúlt évtizedekben ugyanis sok-sok új kutatási anyag és eredmény gyűlt össze, olyan területekről is, amelyek az előzményekben nem is kaptak helyet. A régi kézikönyvben csak egy



Nagymama az unokájával Hollókőről

sovány fejezet foglalkozott például a népi kézművességgel, a háziiparral, s abban sem esett szó pl. a falusi céhekről. Az új szintézisben e kérdéseknek külön kötetet szentelünk. Ugyancsak nem volt szó a régi kiadásban a társadalom néprajzáról, a szociális kultúráról. Tervezték megírását, de végül is elmaradt. Önálló kötetben foglalkozunk a magyar nép történeti-táji tagozódásával; ugyanitt nagy fejezet tárgyalja a magyar néprajzi kutatás történetét: történészek közreműködésével írunk a magyar népi kultúra történeti fejlődéséről, korszakairól, változásairól. Végül — és nem utolsósorban — kiemelnénk, hogy a „Magyar Néprajz” nyolc kötete nemcsak anyagában, annak mennyiségében haladja meg öt évtizeddel korábban megjelent elődjét, hanem szemléletének korszerűségében és tudományos módszerében is. Nem a kulturális jelenségek leltárát nyújtjuk, hanem a magyar népi kultúra történeti rétegződését, történeti korszakait követjük, és minden korábbi kísérletnél hatékonyabban vonjuk be vizsgálódásunkba az európai összehasonlító anyagot. Ezzel, úgy látjuk, sikerült kijelölni a magyar kultúra európai helyzetét, ami — könnyen belátható — ezáltal sikerrel szolgálja nemzeti önismertünk elmélyítését is.

— *Megismertetnék a Tudományos Magazin olvasóival a „Magyar néprajz” egyes köteteit?*

— Az első kötet a magyar nép történeti-táji tagozódását, a népi műveltség fejlődési szakaszait és a néprajz hazai kutatástörténetét öleli fel. Következő három kötete a magyar nép anyagi kultúráját foglalja össze: a földművelés, állattartás, közlekedés, kézműipar, árucseré, település, építkezés és lakáskultúra, táplálkozás, viselet és a tárgykultúra népművészet emlékeit mutatja be. Az ötödik-hatodik-hetedik kötet tárgya a magyar folklór: a magyar népköltészet, népzene, néptánc, játék, népszokás, néphit, népi vallásosság. A befejező, nyolcadik kötet a szociális kultúra, a népi társadalom kérdéseit tárgyalja.

— *Elsőként a „Magyar néprajz” ötödik, a folklór első kötete jelenik meg. Kérem, beszéljenek most erről.*



„Szemmel vert” bárány gyógyítása „szenesvízzel” (Szenna, Somogy m.)

Magyar népköltészet

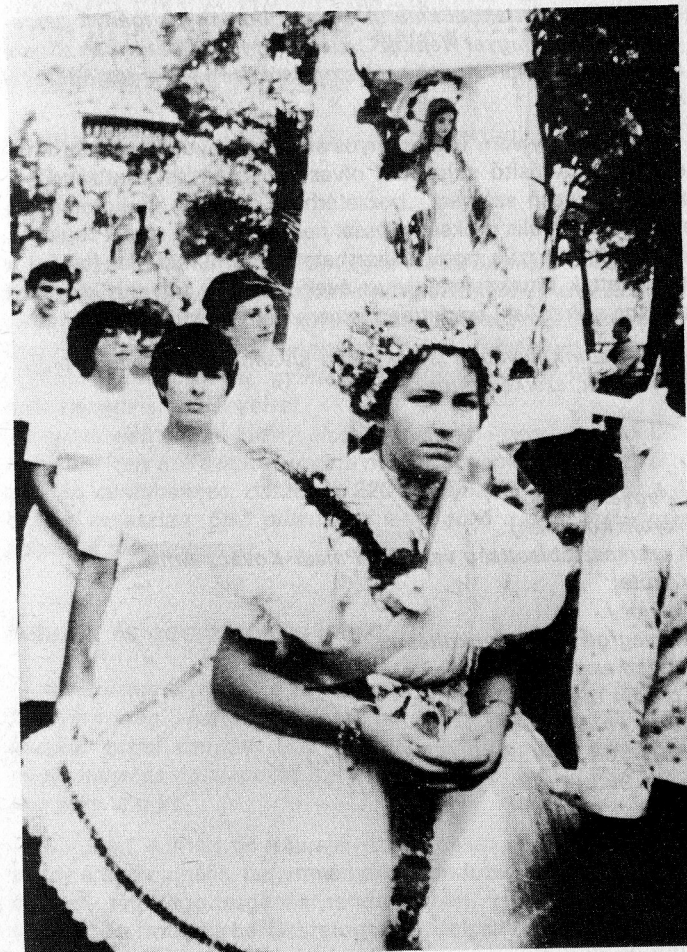
— Talán azzal kell kezdenünk a kötet bemutatását, hogy megjegyezzük: miért ezzel nyitjuk a nyolckötetes kézikönyvsorozatot. A kiadvány témája 1945 óta folyamatosan foglalkoztatta a néprajzkutatókat. Tisztelettel emlékezünk Ortutay Gyulára, aki a kezdetektől részt vett a kiadvány előkészítésében. Halála, majd Tálasi István, Dömötör Tekla és mások elvesztése hátráltatta ugyan a munka tervszerű folyamatát, mégis, a tervek többszöri módosítása ellenére, a népköltészetet tárgyaló kötet anyaga készült el elsőnek. Ezért nyitjuk ezzel a sorozatot, bízva abban, hogy évenként egy-két kötettel bővítve a kilencvenes évek közepére teljessé válik a nagy szintézis.

— *Mit tartalmaz az ötödik kötet?*

— Egy rövid előszó után sorban a következő fejezetekkel találkozik az olvasó: A népmese; A mese és a hiedelemvilág kapcsolata; Az eredetmagyarázó monda; A hiedelemmondák rendszerezésének elvei, a mondai típus fogalma; Hiedelemmonda; A történeti monda; Az anekdota; Közmondás és szólás; Szóbeli rejtvények; Igaz történet, élettörténet, önéletrajz; A népballada-kutatás története; A népballada; A legendaballada; A paraszti históriaköltészet; A hősének maradványai népköltészetünkben; A magyar népdalkutatás története; A lírai népköltészet; A népszokások költészetének definíciója; A gyermekkor költészete; Siratóének; Ráolvasás; Archaikus népi imádságok; Munkásfolklor. Végezetül bibliográfia, rövidítésjegyzék, személynév- és helységnévmutató, valamint a képek jegyzéke zárja a kötetet.

— *Milyen illusztrációs anyag kíséri az egyes fejezeteket?*

— Különfélék, a tanulmányoknak megfelelő mértékben, számban és formában. Így például a zene fejezeteit kották segítik, de természetesen gazdag tárgyi anyagot mutatunk be, valamint táncábrákat, térképeket, a táncírás példáit.



*Rimóci lányok búcsúi menetben, 1982. augusztus 15.
(Andocs, Somogy m.)*

— Az elmondottakból kiderül, hogy tudományos igényű összegezés lesz a „Magyar Néprajz”. Bizonyos vagyok azonban abban, hogy a tudósokon kívül a széles olvasóközönség érdeklődésével is számoltak.

— Valóban így van. Tudományos alapokon nyugvó, de tudományos népszerűsítő stílusban, olvasmányosan és tanulságosan, minden olvasó számára „hozzáférhető” módon írt köteteink a magyar kulturális örökség mással nem pótolható részét foglalják össze. Úgy érezzük, hogy halaszthatatlan és múlhatatlan feladatot teljesítettek munkatársaink: az évek múltával ugyanis már alig akadna szerző, aki eredetiben ismerné a népi kultúrát.

— Olvasóink nevében is sok sikert kívánok a „Magyar néprajz” szerzőinek, szerkesztőinek!

V. F.

(Magyar Néprajz

(Nyolc kötetben)

A szerkesztőbizottság vezetője Paládi-Kovács Attila

V. kötet:

Folklór I.

Szövegfolklór — népköltészet

Főszerkesztő Vargyas Lajos

Kb. 784 oldal, 17 × 25 cm

Kötve kb. 271,— Ft

ISBN 963 05 4922 0 (Sorozatszám)

ISBN 963 05 4923 9 (V. kötet)

MEGJELENT A HAGYOMÁNYOS NÉPI KULTÚRA ATLASZÁNAK ELSŐ HÁROM KÖTETE

A munkáról nyilatkozott dr. Barabás Jenő,
a mű szerkesztője

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Tárgyi néprajzi tanszékén találkoztunk dr. Barabás Jenő tanszékvezető tanárral, a Magyar Néprajzi Atlasz szerkesztőjével, hogy segítségével megismertessük a Tudományos Magazin olvasóit e mű céljával, gyűjtési és feldolgozási módszereivel, tudományos eredményeivel.

Az atlasz első három kötete előttünk fekszik a nagy tanácskozó-asztalon. Hely kell a lapozáshoz: a három, egyenként mintegy 50-szer 35 centiméteres, összesen 220 térkélapot tartalmazó tok beteríti az asztalt. Első pillantásra lenyűgöző mű, sejteti, hogy nemcsak méreteiben az.

Adatok és geometrikus jelek

— *A felületes szemlélő e térkélapok láttán az ún. „történelmi Magyarország” halvány hálózataiba írt különböző geometriai ábrákat észlel csupán: üres és teli köröket, háromszögeket, négyzeteket és téglalapokat. Kérem, tanár úr, fejtsse meg számunkra e jelrendszert.*

— Valóban, a Magyar Néprajzi Atlasz olyan néprajzi szintézis, amely a tradicionális, hagyományokat hordozó kultúrát elemeire bontva, táji tagoltságának rendszerében, geometrikus jelek segítségével mutatja be. Összefoglaló mű olyan értelemben, hogy a magyar népi kultúra egészére figyel, ennek jellemző elemeit rögzíti összesen mintegy 640 térképen (ebből 220 lap alkotja a